

Belli koşullarda belli davranışlar uygun görülen davranışlar olabilir. Buradaki «uygunluk» mutlakmış gibidir; yani bala bakıp rengini «sarı» görürken nasıl temellendirme gerekmiyorsa, ya da «kendimi bildim bileli böylesine “sarı” derim sorun çıkmaz, diğerleriyle anlaşırım,» türünden bir gerekçelendirme yeterliyse, bu uygunluk için de bir temellendirme gerektirmemiş ya da «kendimi bildim bileli, böylesine “uygun” derim sorun çıkmaz, diğerleriyle anlaşırım,» türünden bir gerekçelendirme yeterliymiş gibidir. Dilbilgisel olarak «uygunluk» «birşeye uygunluk»tur. Dolayısıyla «neye uygun?» diye sorulur. Uygunluk birşeyin birşeye uygun olup olmadığının sınaması sonucu kararlaştırılmadığından, bu soru boşunadır. Ancak boşu dolu gören zihin bu soruya da zihnî bir varlık oluşturup «Ahlaka uygun!» diye yanıt verir. Ancak önce ahlak varmıştı da buna dayanarak ahlaka uygunluk çıkmış değildir, önce «uygunluk»lar bulunur, bunlara dayalı bir zihnî operasyonla ahlak zihnen oluşturulur.

Ahlak ne nedensel bir zorunluluk, ne de amaçsal bir dayatma ima eder. Ahlakîlikler doğallıklar gibi neden-sonuç ilişkileriyle zihne zorunluluk olarak yansıyan bir şaşmazlıkta değildirler. Doğaya uygun olmayana rastlanmaz, ahlaka uygun olmayan rahatlıkla bulunabilir. Ayrıca ahlaka uygun olanın bir amaca yönelmişlik olarak tasarlanmış olması gerekmez. Böyle bir gerekliliğin hissedilmesi ya da hissedilmemesi bile ahlakîdir. Ancak ahlakın amaca yönelmişlikle temellendirilmiş etik olarak adlandırılan bir ussallaştırmasından söz edilebilir.

Türkali Mah., Beşiktaş, Kasım 2004